

*С. І. Дубровін,
студент V курсу 3 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ВИКОРИСТАННЯ КАТЕГОРІЇ «РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ» СТОСОВНО НЕПОВНОЛІТНІХ ЗАСУДЖЕНИХ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Аналіз теоретичних здобутків кримінально-виконавчого права, кримінології та правової педагогіки дозволяє зробити висновок, що значення ресоціалізації у процесі зниження ступеня суспільної небезпечності кожного злочинця важко переоцінити. Положення Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України, схваленої Указом Президента України від 08.11.2012 р. № 631/2012, корелюють із наведеною вище думкою учених. Ці факти, зокрема, можна вважати обґрунтуванням актуальності обраної нами теми.

Вважаємо за необхідне розгляд конкретного аспекту ресоціалізації неповнолітніх злочинців почати із загального огляду категорії «ресоціалізація». На думку вченого А. Х. Степанюка, ресоціалізація є складною соціально-правовою категорією, яка охоплює різні боки оновлення соціальних зв'язків і під час відбування покарання, і після цього. Відповідно, ресоціалізація поділяється на пенітенціарну й постпенітенціарну. Пенітенціарна ресоціалізація являє собою вироблення в засудженого законослухняної поведінки в установі виконання покарань, а постпенітенціарна – комплекс заходів із трудового й побутового влаштування і встановлення зв'язків у звільненого для його подальшої соціальної реабілітації після звільнення. Проте слід урахувувати, що чинний КВК України у приписі абз. 1, 2 ч. 2 ст. 6 містить легальне визначення даної категорії. Так, під ресоціалізацією засудженого законодавець розуміє свідоме відновлення останнього в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення засудженого до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві; на думку законотворця, виправлення засудженого є необхідною умовою його ресоціалізації.

При тлумаченні наведеної вище норми права легко помітити, що КВК України дає визначення ресоціалізації як універсальної та загальної категорії для абсолютно всіх засуджених до того чи іншого виду покарання. Проте, на нашу думку, відмова законодавця від трансформації поняття «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених є невиправданою. Так, у згаданому вище приписі абз. 1 ч. 2 ст. 6 КВК України містяться словосполучення «відновлення в

соціальному статусі», «повернення до загальноприйнятого життя в суспільстві». Вочевидь, щоб особа відновилася у тому чи іншому стані, вона повинна була вже раніше перебувати в такому стані. Однак численні дослідження підтверджують, що у більшості неповнолітніх засуджених, особливо тих, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, взагалі відсутні позитивні суспільні якості й ознаки, зважаючи, зокрема, на непоодинокі випадки негативного впливу на особу неповнолітнього злочинця сім'ї.

Що ж стосується поняття «ресоціалізація» саме неповнолітніх засуджених в науці, слід звернути увагу, що узагальнення відповідних теоретичних положень дозволяє зробити наступний висновок: вивчаючи ресоціалізацію неповнолітніх засуджених, учені вказують, що при її співвідношенні з ресоціалізацією в цілому відмінним є те, що стосовно неповнолітніх ресоціалізація не сприймається як результат. Мова йде про ставлення до ресоціалізації неповнолітніх засуджених як до безперервного процесу, який складається з низки послідовних етапів, тобто таке наукове розуміння ресоціалізації цієї категорії осіб зводиться до того, що повернення неповнолітнього засудженого в суспільство є результатом, а його ресоціалізація – засобом досягнення такого результату. Проте майже всі численні теоретичні визначення категорії «ресоціалізація неповнолітніх засуджених», на жаль, теж зводяться до використання слів на кшталт «відновлення».

Неабияке значення для мети нашого дослідження має аналіз розуміння відповідної категорії практичними працівниками органів і установ виконання покарань. Так, на офіційному веб-сайті Державної пенітенціарної служби України розміщено інформацію про всеукраїнську нараду «З любов'ю і турботою про до дітей», яка пройшла 22.10.2009 р. в Харкові. Вивчення висловленої на нараді позиції Державної пенітенціарної служби України дозволяє зробити висновок, що служба визначає основною метою ресоціалізації неповнолітніх засуджених збереження їх здоров'я, гідності, формування у них почуття відповідальності та навичок, які сприятимуть їх поверненню в суспільство, допоможуть їм виконувати вимоги законів та задовольняти свої життєві потреби власними силами після звільнення. Отже, практичні працівники також розуміють ресоціалізацію засуджених неповнолітніх як засіб реінтеграції останніх в суспільство, а результат процесу ресоціалізації сприймають теж через словосполучення «повернення в суспільство».

Як бачимо, термін «ресоціалізація» не може використовуватися до більшості неповнолітніх засуджених, на що частково вже зверталася увага в теорії кримінально-виконавчого права і кримінології. Вчені пропонують, наприклад, відмовитися від префіксу «ре-», який має значення повторності, і застосовувати до неповнолітніх засуджених категорію «соціалізація». Вбачається, що з такою пропозицією доцільно погодитися, принаймні стосовно

більшості неповнолітніх засуджених, зокрема, до позбавлення волі.

На нашу думку, альтернативою категорії «ресоціалізація» щодо неповнолітніх засуджених може також бути термін «адаптація» відповідних осіб до нормального суспільного життя. Семантичне значення слова «адаптація» щодо тієї чи іншої особи зводиться до її пристосування до тих чи інших умов. Останніми в аспекті нашого дослідження є умови нормального співіснування людей у соціумі.

Список літератури

1. Полях В. Б. Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі: поняття та значення. / В. Б. Полях // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 4. – С. 264 – 268.

2. Караман О. Л. Ресоціалізація неповнолітніх засуджених як процес. // О. Л. Караман // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». – Вип. 22. – С. 62–65.

3. Караман О. Л. Ресоціалізація неповнолітніх засуджених у пенітенціарних закладах: визначення поняття / О. Л. Караман // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2011 – № 20. – С. 270–278.

4. Всеукраїнська нарада «З любов'ю та турботою до дітей»: Електронний ресурс. – Режим доступу <http://www.kvs.gov.ua/punish/control/uk/publish/article>

5. Засоби виправлення і ресоціалізації засуджених до позбавлення волі: монографія / А. Х. Степанюк та ін.; за заг. ред. А. Х. Степанюка. – Харків: Кроссрод, 2011. – 323 с.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батоба» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиковська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.